«КИТОБ ТОҒИ ВА КУТУБХОНА ДАҲАСИ» – СПИЙКЕНИССЕ ЖАМОАТ КУТУБХОНАСИ

Қадимги даврларда аҳолининг фақат имтиёзли табақалари кутубхоналардан фойдаланиш имконига эга бўлган ва баъзи адабиётларнинг нархи олтин билан ўлчанган. Ушбу маданий жойларга ташрифлар эса ҳар доим янги ғоялар ва интеллектуал ўсишга туртки бўлган.

Айни пайтда кутубхоналар муҳим таълим миссиясини сақлаб қолишди, аммо замонавий дунёнинг ривожланиши учун ушбу жамоат жойларининг функцияларини қайта кўриб чиқишни талаб қилади. Замонавий кутубхоналар бу билимлар, замонавий технологиялар, эстетик дизайн ва одамлар ўртасидаги мулоқотнинг синергиясидир. Аслида, замонавий дунё кутубхоналари – бу инсонга йўналтирилган ва унинг эҳтиёжларига мос равишда ўзгарувчан, юқори технологияли жамоат жойларидир.

Бугунги кунда ҳар йили дунёда тобора кўпроқ таъсирчан кутубхоналар пайдо бўлмоқда, улар кўпинча, нафақат туманда, балки бутун шаҳарда ижтимоий ҳаётнинг марказига айланмоқда. Шулардан бири Голландиянинг кичик шаҳарларида китобхонликни оммалаштириш ва кутубхонага ташриф буюрувчилар сонини кўпайтиришга ёрдам беради деб ҳисоблайдиган Спикенисседаги улкан «китоб тоғи» номини олган «Book Mountain» кутубхонаси ҳақида ҳикоя қиламиз.

Спийкенисседаги шаҳри Роттердамдан 15 км жанубда жойлашган. 70 мингдан ортиқ аҳолига эга бўлган ушбу кичик шаҳарчада туғилган кутубхона бугунги кунда дунё эътиборини тортмоқда. Ушбу ажойиб бино Роттердамда жойлашган MVR DV архитектура гуруҳининг янги ишидир.

Шаҳарчага мос кутубхона

Кутубхона қурилишидан олдин, MVRDV раҳбарларидан бири Винни Марс шундай

деган эди: «Илгари Спийкениссе кичик бир қишлоқ бўлган, кейинчалик у кўп сонли ижтимоий уйлардан иборат, бюджет маблағлари билан кенгайтирилган шаҳарга айлантирилди. Айрим статистик маълумотларга кўра, фуқароларнинг ўқиш ҳажми республика даражасидан анча паст эди. Шунинг учун, бундай шаҳар учун қандай кутубхона мос келиши ҳақида ўйлаб кўрдик. Биз фуқароларни ўқишга мажбур қила олмаймиз, аммо биз сизнинг шаҳарингизда жуда кўп китоб борлигини кўрсатиб бера оламиз», деган эди Марс.

Шунинг учун, концепция плазада тўпланган миллионлаб китобларнинг тасвирини яратиш эди. Унинг сўзларига кўра, кутубхона каби жамоат бинолари, офислар, анжуманлар зали ва шу каби бинолар сиртига китобга ўхшаш плазалар билан қопланади.

«Book Mountain» – бу янги экологик кутубхона, у Спийкениссенинг юрагида жойлашган ғурури ҳисобланади, унинг атрофи қадимги шаҳар ва янги турар жой лойиҳаси билан ўралган, Шунингдек, кутубхона ўқиш ёдгорлиги ҳамдир, унинг пирамида шаклидаги дизайни кўплаб янги китобхонларнинг эътиборини тортади.

Бино ёғоч қопқоқли шиша конверт билан қопланганлиги, табиий ёруғликдан кун давомида самарали фойдаланиши ва очиқ ҳавога эга эканлиги ҳақида таассурот қолдиради, тушаётган ёруғлик китоб ўқиш ва йўлакларда юриш қулайлигини таъминлайди, шунингдек кечаси эса йўловчилар учун томоша қилиш анча завқ беради. Кечки овқатдан кейин шаҳар аҳолиси оила аъзолари билан «Book Mountain» келишади. Бу фуқароларнинг дам олишлари учун энг севимли жойга айланган.

Ёзда табиий шамоллатиш ва қуёш нурлари қулай ички иқлимни таъминлайди, қишда ер ости иситиш ва икки ойнали ойналар ички муҳитни барқарор сақлайди. Бу тасдиқланган технологияларнинг инновацион комбинациясига асосланган ва комплекс интеграллашган технологиялар асосида қурилган.

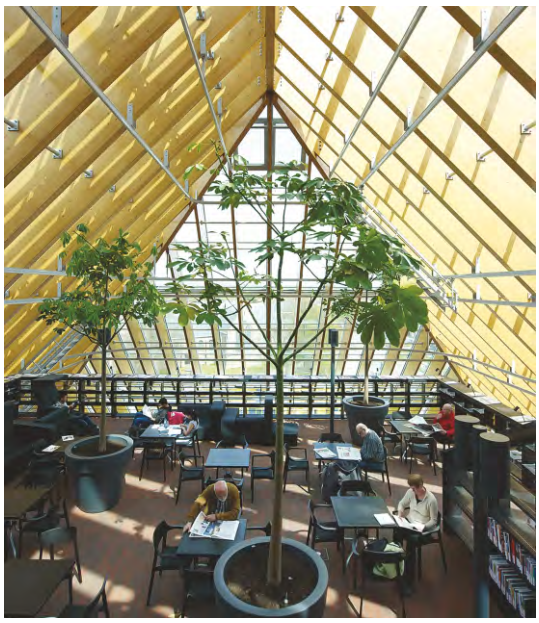
«Китоб тоғи» номи унинг дизайни концепсиясига мос келади – улкан ўқув залининг марказида осон қидириш учун бир неча қисмга бўлинган китоблар жавони мавжуд. Кутубхонанинг ўзига хос хусусияти шундаки, бинонинг сирти мутлақо шаффоф ойнадан иборат. Бу қулайлик учун, яъни ташрифчилар ўқув залларига киришганда ёруғлик кўпроқ бўлади, йўловчилар учун эса, кўчадан қараганда кўплаб китоб тўпламлари ва шинам зал-лари уларни қойил қолдиришлари мумкин. Кундузи сунъий ёритишни ишлатишга деярли ҳожат йўқ. Ушбу беш қаватли бино, танланган дизайн китоблар билан улкан «жавон»га ўхшайди.

«Китоб тоғи ва кутубхона даҳаси» аслида, бу бир-бирига боғланган биноларнинг бутун мажмуаси, у ерда конференция хоналари, синфхоналар, офислар, экологик таълим маркази, овқатланиш корхоналари, чакана савдо жойлари, меҳмонхона ва ҳатто 42 хонадон иборат ижтимоий уйжойлар, автотураргоҳлар ва жамоат жойларидан иборат бў-

либ, «Китоб тоғи» билан биргаликда намунали экологик маҳаллани ташкил этади. Бу функционаллик нуқтаи назаридан кутубхоналарни одатий тушуниш чегараларини мутлақо ўзгартирди. Қурилиш 2011 йилда якунланган.

Ташрифчилар асосий кириш эшигини кесиб ўтиши билан у кўп сонли савдо дўконлари жойлашган фойега тушади. Бу бино ўтмишдаги шу қадар зерикарли ва диққатга сазовор кутубхоналардан тубдан фарқ қилишининг биринчи белгисидир.

Фойенинг чап томонидан болалар учун ўқув маркази ва шахмат тўгараги ўрин олган зинапоя жойлашган. Шуни таъкидлаш керакки, мажмуанинг бутун ички қисми зинапоялар билан боғланган, бу сизга «Китоб тоғи» нинг ҳар бир қаватига кўтарилишга имкон беради. Гарчи ҳар бир қаватга лифт орқали чиқиш мумкин бўлса ҳам.

Агар сиз кутубхона ичидаги китоблар тоғига чиқсангиз, атрофдаги шаҳар манзарасини панорамик кўринишда кўра олишингиз мумкин. Янада юқорига чиқсангиз, дарахтлар ва пўлатдан ясалган рамкаларнинг динамик қурилиш тузилишини ва унинг гўзаллигини кўришингиз мумкин.

Юқоридагиларга қўшимча равишда, кутубхонанинг асосий ажралиб турадиган хусусияти ҳанузгача китоблар бўлиб, кутубхона жавонларида китобларнинг сони 70 мингдан ошиб кетган, аммо архитекторларнинг фикрига кўра, бино сиғими 80 мингдан ортиқ нусхани сиғдира олади. Архитекторлар кутубхоначи мутахассислар томонидан қўйилган – китобларнинг ташқи ва биологик зарарланиши ва ҳатто ултра бинафша нурларнинг таъсиридан ҳимоялаш талабларини ҳам инобатга олиб лойиҳалаштирганлигини таъкидлайди.

«Book Mountain» кучли таълим ролини ўйнайди

Спикениссе янги жамоат кутубхонаси шаҳар марказини кучайтириш ва фаоллаштириш бўйича катта режанинг бир қисмидир. Шахсият нуқтаи назаридан, лойиҳа кенг миқёсли фермер хўжалигига ўхшайди, шу билан бирга, Спикениссе қишлоқ хўжалигининг ўтмиш ёдгорлиги ва унинг шаҳар томон ўсишига ишора қилади.

Бугунги кунда «Китоб тоғи ва кутубхона даҳаси» шаҳарнинг янги маданий маркази бўлиб, унда шаҳар аҳолиси ва меҳмонлари вақтларини самарали ва ёқимли ўтказишларида муҳим рол ўйнайди.

Шаҳло Норқулова тайёрлади